

*Полудьонна Наталія Станіславівна,*  
професор кафедри філософії права та  
юридичної логіки Національної академії  
внутрішніх справ, кандидат психологічних  
наук, доцент

## **МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

Сучасна українська літературна мова багатфункціональна, оскільки відповідає потребам спілкування людей, охоплюючи всі сфери – державну, політичну, економічну, громадську. Відповідно до Концепції державної мовної політики [2], Конституції України [1] та Закону України [3] правовий статус української мови передбачає обов'язкове вживання в офіційних документах та загалом у публічних сферах суспільного життя в державі (законодавство, управління, судочинство, освіта тощо). У Р. III ст. 9. Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» зазначено осіб, які зобов'язані володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків, у тому числі у п. 8 – «особи рядового, сержантського і старшинського складу Національної поліції, інших правоохоронних, розвідувальних органів, інших органів, яким присвоюються спеціальні звання».

Працівник Національної поліції завжди виступає у певному соціально-правовому контексті, що виражається системою його відносин із суспільством, державно-правовими інститутами, посадовими особами та окремими громадянами. Такі відносини обумовлені об'єктивно заданою соціальною роллю, яка визначає особливості спілкування в умовах діяльності Національної поліції України, а саме: визначена цілеспрямованість, субординаційно-статутна зумовленість, нормативна регламентація, ліміт часу, стресогенні й конфліктогенні умови діяльності, значний обсяг і різноманітність завдань та дій, високий рівень психологічної напруженості та ін. [7].

Специфічною особливістю правничої професії є той факт, що її здійснення відбувається за допомогою такого засобу людського спілкування, як мова. Рівень володіння мовою є ознака не тільки наявності мовленнєвої культури, а й освіченості працівника Національної поліції та професійної культури, як складника професійної компетенції [4].

Щодо культури мовлення, то вона сьогодні трактується у трьох значеннях:

- це, насамперед, якісь її ознаки і властивості, сукупність і система яких говорять про її комунікативну досконалість;
- це сукупність навичок і знань людини, які забезпечують цілісне і просте застосування мови з метою спілкування;
- це галузь лінгвістичних знань про культуру мовлення як сукупність і систему її комунікативних якостей [5]. *Мовленнєвою культурою працівника Національної поліції ми вважаємо* вміння доречно висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання у конкретних ситуаціях професійної діяльності, використовуючи мовні, позамовні й інтонаційні засоби.

Основні вимоги культури мовлення працівників Національної поліції ґрунтуються на вимогах загальнолюдської моралі, етичних і культурних цінностях сучасного суспільства. Мовлення працівників характеризується низкою ознак, зокрема: відсутністю образності та емоційності; переважанням словесних формул типу: «згідно з», «відповідно до», «з метою» та ін.; наявністю посилань на інструкції, закони, розпорядження; лаконічністю, стислістю й послідовністю викладу фактів.

Культура мовлення працівників правничих професій, у тому числі й працівників Національної поліції, починається з уміння слухати, правильно, точно й логічно висловити власну думку державною мовою, бажання спілкуватися, правильно використовуючи засоби української мови в будь-якій комунікативній ситуації професійної діяльності.

Науковці Р. Аванесов, Б. Антоненко-Давидович, Н. Бабич, А. Білецький, А. Богуш, Б. Головін, А. Коваль, Л. Кравець, Л. Мацько, М. Пентилюк по-різному розглядають ознаки культури мовлення. Одні виокремлюють правильність, точність, логічність, чистоту, збагачення, естетичність, ясність, виразність, різноманітність, доречність, емоційність, змістовність, образність, лаконічність, зрозумілість та ін. Інші – правильність, точність, логічність, послідовність, багатство, чистота, доречність, виразність [5; 6]. Усі ознаки культури мовлення тісно пов'язані між собою.

Культура мовлення працівників Національної поліції нерозривно пов'язана з мовною нормою як сукупністю загальноприйнятих мовних засобів, які є зразковими на певному етапі її розвитку [8]. Унормованість – це основна ознака їхньої освіченості й професіоналізму. Але умови професійної діяльності, окремий контингент та представники кримінального світу з його

відособленою лексикою, значно впливають на мову працівника Національної поліції. Як наслідок – в активний тезаурус входить кримінальний жаргон, яким вони користуються у своїй роботі. З іншого боку – працівник Національної поліції повинен знати такого роду термінологію та володіти нею задля встановлення контакту із кримінальною субкультурою антисоціальних та асоціальних груп людей та виконує функції конспіративного спілкування, пароллю та емоційно-експресивного мовного засобу [9]. Все це чинить величезний вплив на літературний стандарт мовленнєвої культури.

Отже, культура мовлення необхідна умова професійної діяльності працівників Національної поліції. Проблемі її підвищення потрібно приділяти більшого значення як у процесі їх професійної підготовки, підвищення кваліфікації, атестації, так й у процесі безпосереднього виконання функціональних обов'язків.

### ***Список використаних джерел***

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-2%>.
2. Указ Президента України «Про Концепцію державної мовної політики» від 15.02.2010.
3. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» 2704-VIII, редакція від 25.04.20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>.
4. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2010. 624 с.
5. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Казаріна, 2011. 228 с.
6. Пентилюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культурне мовлення. Київ : Центр навч. літ., 2019. 224 с.
7. Полудьонна Н. С. Індивідуально-типологічні властивості особистості курсанта ВНЗ МВС, як основа професіоналізації: результати дослідження. *Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса, 18 лют. 2011 р.). С. 42.
8. Крашеніннікова Т. В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції : навч. посіб. Дніпро : Адверта, 2017. 107 с.
9. Скрипник А. В. Кримінальний жаргон у французькій та українській мовах. URL: [http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni\\_i\\_konceptualni\\_2011\\_37/3\\_20\\_324.pdf](http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2011_37/3_20_324.pdf), с. 321.